

В.Ю. Шип, аспірант,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. В. Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

У статті досліджено питання визнання безнадійної дебіторської заборгованості у бухгалтерського обліку та відповідно до податкового законодавства. Також було проаналізовано порядок визнання дебіторської заборгованості банкрута безнадійною та вказано на розбіжності з цього питання у національних стандартах бухгалтерського обліку та Податковому кодексі України.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, безнадійна дебіторська заборгованість, банкрутство, ліквідаційна процедура, строк позовної давності.

Реалізація товарів не завжди супроводжується зустрічною оплатою їх вартості в результаті чого виникає заборгованість однієї особи перед іншою. Тобто, існування дебіторської заборгованості зумовлено нормальним процесом господарювання підприємства. Однак, її наявність на підприємстві має певні негативні наслідки, одним з яких є можливі збитки підприємства від визнання дебіторської заборгованості безнадійною. Тому в управлінні дебіторською заборгованістю велике значення має умови її момент визнання дебіторської заборгованості як безнадійної, а відповідно і можливості її віднесення до складу витрат підприємства.

Варто зазначити, що при дослідженні цього питання необхідно вийти за рамки бухгалтерського обліку і розглянути також момент визнання безнадійної дебіторської заборгованості згідно чинного податкового законодавства. Це пов'язано з тим, що в управлінні підприємством необхідно враховувати всі можливі фактори, які можуть вплинути на діяльність підприємства. А визнання дебіторської заборгованості як безнадійної безпосередньо впливає на витрати підприємства, його прибуток і, відповідно, податок на прибуток.

Питання визнання та відображення в бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості розглядаються у працях ряду вітчизняних науковців: Бутинець Ф.Ф., Голлов С.Ф., Сопко В.В., Нашкерська Г., Городянська Л., Бондаренко О.С. та ін. Однак у

зв'язку з прийняттям в Україні Податкового Кодексу дослідження у цій сфері потребують перегляду.

Згідно п. 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» «безнадійна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності» [4]. Таке тлумачення хоч і є досить широким і не дає конкретних рекомендацій щодо визнання безнадійної дебіторської заборгованості, однак дає широкі можливості для підприємств щодо віднесення до складу витрат такої заборгованості.

З іншого боку більш конкретно умови визнання безнадійної дебіторської заборгованості визначені у п. 14.1.11. Податкового Кодексу України. Відповідно до нього такою заборгованістю є [3]:

- а. заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;
- б. прострочена заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності майна фізичної особи, за умови, що дії кредитора, спрямовані на примусове стягнення майна боржника, не призвели до повного погашення заборгованості;
- в. заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності майна суб'єктів господарювання, оголошених банкрутами у встановленому законом порядку або знятих з реєстрації як суб'єкти господарювання у зв'язку з їх ліквідацією;
- г. заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності коштів, отриманих від продажу на відкритих аукціонах (публічних торгах) та в інший спосіб, передбачений умовами договору застави, майна позичальника, переданого у заставу як забезпечення зазначеної заборгованості за умови, що інші юридичні дії кредитора щодо примусового стягнення іншого майна позичальника не призвели до погашення заборгованості в повному обсязі;
- д. заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;
- е. прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, а також осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, недієздатними або оголошені померлими, а також прострочена заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі.

Однак така конкретика не надає переваг, а навпаки обмежує можливості підприємств. Так, однією з ознак визнання безнадійної дебіторської заборгованості є непо-

гашення внаслідок нестачі майна суб'єкта господарювання, оголошеного банкрутом. Однак цю умову не можна застосувати у випадку неучасті підприємства-кредитора у ліквідаційній процедурі дебітора. Відповідно до частини 1 ст. 14 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» затвердженого Постановою Верховної Ради України № 2343-ХІІ від 14 травня 1992 р. (далі ЗУ № 2343) заборгованість, про яку не було заявлено в ході ліквідаційної процедури не розглядається і вважається погашеною. [1] Тобто, якщо підприємство недотрималось строків визначених ЗУ № 2343, то воно не може визнати таку заборгованість безнадійною і, відповідно, включити до складу витрат, оскільки така заборгованість вважається погашеною.

Зрозуміло, що частина 1 ст.14 ЗУ № 2343 спрямована на захист інтересів боржника. Однак використання такого підходу для цілей оподаткування порушує інтереси кредитора. При цьому заборгованість не визнана безнадійною внаслідок неучасті у процедурі банкрутства не може бути визнана такою і за строками позовної давності. Знову ж таки це пов'язано з тим фактом, що така заборгованість з точки зору господарського законодавства є погашеною.

Таким чином, можна зробити висновок про неузгодженість податкового законодавства та національних стандартів бухгалтерського обліку в питанні визнання безнадійної дебіторської заборгованості. І це відбивається на фінансовому становищі підприємства. Цей факт необхідно враховувати при організації моніторингу за фінансовим станом дебіторів.

Шляхом вирішення даної проблеми є внесення необхідних змін до законодавства, а саме узгодження норм податкового законодавства у відповідність до національних стандартів бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» затв. Постановою ВРУ № 2343-ХІІ від 14 травня 1992 р. - режим доступу до документу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2343-12>.
2. Нашкерська Галина. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, і послуги // Бухгалтерський облік і аудит. - 2009 р.-№ 11. -сс. 31-37.
3. Податковий Кодекс України затверджений Постановою Верховної Ради України №2755- VI від 02.12.10 р.. - режим доступу до документу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

4. Положення(стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» затверджений Наказом Міністерства Фінансів № 237 від 08.10.99 р. - режим доступу до документу: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0725-99>.

5. Солошенко Людмила. Заборгованість при банкрутстві та ліквідації боржника // Податки і бухгалтерський облік. -№79 - 02.10.2008 р. - с. 29.

Annotation. The question of recognition of bad debts in the accounting and in the tax law was investigated in this article. Also the recognition of bad debts of bankrupt was analyzed and the difference of it between national accounting standards and the Tax Code of Ukraine was given.

Key words: accounts receivable, bad debts, bankruptcy, liquidation procedures, the limitation period.

УДК 657.6

О.І. Чижин, викладач, Чортківський інститут підприємництва і бізнесу, Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ПРИВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙ ДО М(С)БО

На сьогодні національні стандарти, що розроблені стосовно обліку інвестиційних операцій, задовольняють потреби користувачів. Вони, зберігаючи концептуальні положення відповідних М(С)БО, конкретизують їх з урахуванням рівня економічного розвитку України та національних традицій. Однак, у процесі зростання масштабів іноземної інвестиційної діяльності і, особливо, інвестиційної діяльності українських суб'єктів господарювання у зарубіжних країнах виникне потреба розробки і впровадження національних стандартів щодо обліку інвестицій в дочірні та асоційовані компанії, фінансової звітності про частки у спільних підприємствах.

Ключові слова: міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, облік, звітність, інвестиційна діяльність, стандартизація обліку, ринкова економіка.

Постановка проблеми. Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для збільшення кількості і якості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. З огляду на вищенаведене, виникає необхідність приведення